

Pačinko – kniha i seriál o korejské rodině v Japonsku

Ztraceni mezi národy

Martin Šraj

Pačinko je japonská národní obse. Jedná se o návykovou hru spojující princip výherního automatu a pinballu. Hráči vystřelují do herního pole malé kovové kuličky, které se při volném pádu odrážejí od různých zábran. Některé končí v jamkách, jejichž otvírání a zavírání určuje stroj. Člověk nad osudem vystřelené kuličky nemá kontrolu. Směr nelze předvídat, záleží na štěstí a náhodě.

Stejně jako v rozsáhlém čtyřgeneračním románu *Pačinko* korejsko-americké spisovatelky **Min Jin Lee**, podle něhož teď vznikl v produkci Apple TV+ stejnojmenný osmidílný historický seriál.

Druhořadí občané

Knihu z roku 2017 (v češtině vyšla v překladu Petry Andělové o dva roky později v nakladatelství Jota) uvozuje citát Charlese Dickense. Také přímočarý, neokázalý styl, kterým je napsána, připomíná romány z 19. století, ve kterých vševědoucí vypravěč chronologicky rekapituluje osudy mnoha postav vzdorujících svému tříděmu i kulturnímu předurčení.

Herec Jin Ha jako Solomon v seriálu *Pačinko*

Lze vůbec ve společnosti, která vás demonizuje a odmítá, najít domov a zapustit kořeny?

Krátce po japonské anexi Koreje v roce 1910 přichází na svět Sundža. Negramotná dívka z rolnické rodiny je v pubertě svedena ženatým nákupcem ryb Hansuem, jemuž napojení na japonské podsvětí později zajistí významnou pozici ve strukturách jakuzi.

Hansu se stává otcem Sundžina dítěte, ale rodičovské povinnosti kvůli své druhé rodině a byznysu nechává na mladé matce. Role živitele se místo něj ujímá budoucí pastor Isaak. A s ním se Sundža, stejně jako mnoho dalších Korejců před druhou světovou válkou, vydává do Japonska.

V prosperující cizí zemi sice nachází pracovní uplatnění a věří, že i svému dítěti takto dokáže zajistit lepší budoucnost, avšak jako příslušnice opovrhované etnické menšiny, označované japonským slovem *zainiči*, zároveň naráží na rasismus a diskriminaci.

Imigranti z kolonizovaného ostrova měli v Japonsku status druhořadých občanů a svůj původ se kvůli přístupu ke vzdělání a k lukrativnějším profesím, než je provozování herny pačinka, často snažili maskovat, jak je v knize patrné rovněž z chování příslušníků dal-

ších generací Sundžiny rodiny. Aby uspěli v japonském prostředí, zřekají se mateřského jazyka i zvyků a náboženství předků.

Tématem propojujícím příběhy jednotlivých postav, na jejichž pozadí postupně proběhne druhá světová válka, válka v Koreji i epidemie AIDS, je hledání stabilního zázemí. Lze ale vůbec ve společnosti, která vás demonizuje a odmítá, najít domov a zapustit kořeny?

Jak v pozdější části románu s hořkostí shrnuje Sundžin syn: „V Soulu takovým, jako jsem já, nadávají do japonských parchantů a v Japonsku zůstanu prašivej Korejce, ať mám peněz, kolik chci, nebo jakýkoli školy.“

Přestože jsou však hrdinové opakovaně zrazováni, setkávají se s krutostí a sami na sobě se dopouštějí internalizovaného útlu, *Pačinko* vypráví především o naději, vzdoru a odhodlání.

„Dějiny nás zklamaly, ale na tom nezáleží,“ zní příhodně první věta románu, která by zároveň mohla být jeho mottem.

Předsudky a násilí
Min Jin Lee na necelých pěti stech stránkách pokrývá téměř sto let historie, mnoho roků přeskačuje, ústřední postavy jsou často obměňovány, mizejí a vrací se a kromě Sundži s žádnou nestrávíme tolik času, abychom si k ní mohli vytvořit pevnější pouto.

Děj po vzoru melodramat posunují vpřed velké životní události jako porod, smrt či útěk od rodiny, jejichž silným citovým nábojem jako by se autorka snažila kom-

penzovat absenci emocí plynoucích z možnosti hlubšího napojení na postavy.

Knihy je s ubíhajícími dekadami stále fragmentárnější, a zejména poslední třetina, mapující dění od šedesátých let dál, působí pro skicovitý popis prostředí, kontextu a charakterového vývoje jako pouhý nástřel textu určeného k pozdějšímu rozpracování.

Seriálová adaptace z produkce Apple touto úspěšností netrpí i z toho důvodu, že první ze čtyř plánovaných řad pokrývá pouze některé dějové linie. Minisérie, jejíž showrunnerkou je **Soo Hugh**, sleduje od začátku střídavě Sundžino dětství i dospívání a kariérní vzestup jejího vnuka Solomona, snažícího se na konci osmdesátých let zapadnout mezi newyorské bankéře.

Vyprávění má nápadně odlišný rytmus než lineárně strukturovaná předloha. Rovnou vidíme transgenerační přenos traumatu a jeho dopad na formování identity potomků, zatížených břemenem svého rodu a zároveň toužících po osamostatnění a seberealizaci. Obě klíčové postavy se potkávají hned na začátku. Stárnoucí Sundža v reakci na Solomonovu návštěvu začíná vzpomínat na roky strávené nejdřív v korejské rybářské vesnici a pak v japonské Ósace, kde se nikdy nepřestala cítit jako cizinka.

Obě časové linie běží v tandemu a přechody z jedné do druhé jsou motivovány zvukovými, vizuálními nebo motivickými paralelami. Kakofonické údery kuliček

pačinka nenuceně přecházejí ve zvuk kapek dopadajících o sedmdesát let dříve na střechu jedné z budov. Záběry Sundžiny matky balící deři věci na cestu střídá záběr starší Sundži skládající svůj majetek do kufru. Podobné překrývání a protínání časoprostorově vzdálených obrazů vytváří vrstevnatou, elegantní a přehlednou tapisérii vzpomínek.

Solomon při snaze realizovat své sny v pozdně kapitalistické

společnosti navíc naráží na obdobu týchž předsudků a individualního i institucionalizovaného násilí, jimž v důsledku feudalismu a kolonialismu čelili jeho předci.

Jakkoli *Pačinko* zvenčí působí jednotliče, při bližším pohledu vychází najevo, že se o režii jednotlivých epizod podělili dva filmaři s výrazným autorským rukopisem.

Kogonada, uznávaný tvůrce videosejů analyzujících formu i styl

Korejsko-americká spisovatelka **Min Jin Lee**

známých filmů či seriálů, si libuje v širokoúhlých kompozicích, výmluvných tím, jakou pozici v nich zaujmají herci. Ať jde o rušný rybí trh, nebo nuznou ubytovnu, architektura dotváří atmosféru a vypráví příběh.

Ačkoli Kogonada tady pracuje ve větším měřítku než ve svých filmech *Columbus* a *After Yang*, dokázal zachovat jejich intimitu a přes množství autentických dobových kostýmů a kulis neztrácí ze zřetele emocionální nuance mezilidské komunikace.

Druhý režisér **Justin Chon**, který dříve natočil například nezávislé vztahové drama *Blue Bayou*, se oproti Kogonadovi snaží co nejvíce přiblížit prožívání postav. Před celky preferuje detaily a emocím nechává volnější průchod. Při jeho režii herců máte pocit, že se díváte do zrcadla, ne na velká malířská plátna.

Dohromady se oběma režiséřům podařilo s lehkostí a bez patosu zachytit komplexitu postav, specifičnost jejich kultury i jednotlivých historických etap, z nichž každá má specifický, okamžitě rozpoznatelný výtvarný ráz.

Díky detailně zachycené právě tradičních pokrmů zároveň takřka cítíte, jak voní a chutná například kimči, jehož prodejem Sundža živí rodinu.

Stejně jako Min Jin Lee ale ani autoři minisérie nedokázali udržet spád vyprávění, které se přes rostoucí dramatickou naléhavost stává stále méně vtahujícím. Ve druhé polovině přibývají další a další postavy, jejichž dějové oblouky i pozice ve vyprávění jsou značně vachrlaté. Nenadálý konec pak nechává až příliš mnoho otázek nezodpovězených.

Daleko od vlasti

Jako nadbytečný odklon od hlavního příběhu i stylu ostatních dílů vyznívá sedmá epizoda, věnovaná minulosti Hansua. Zatímco v knize byl zlověstnou figurou s nejasným pozadím, v seriálovém zpracování vidíme, že jde o člověka z dělnické rodiny, který v roce 1923 přežil velké zeměřesení v Kantó i následný masakr několika tisíc etnických Korejců, kteří posloužili jako obětní beránci Japoncům hledajícím viníky národních tragédií.

Pochmurný segment, inspirovaný klasickými válečnými filmy, s neobyčejnou pečlivostí rekonstruuje události, které jsou důležitější pro spletitou historii korejsko-japonských vztahů než pro příběh.

Dává tak vyniknout, že největší přínos *Pačinka* i při jeho dramatických nedostatcích spočívá v prostoru, jaký poskytuje lidem ztraceným mezi různými národy, kteří byli dlouho neviditelní jak pro Japonce, tak pro Korejce.

Zvláště to platí pro všechny obětavé korejské ženy jako Sundža, které daleko od vlasti a rozmarům osudu navzdory dělaly vše pro to, aby pro své blízké vytvořily místo připomínající domov.

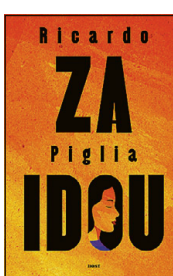
A právě jim patří poslední slovo i v dojemném dokumentárním epilogu.

Autor je filmový kritik.

výběr salonu, knihy

Ricardo Piglia: Za Idou
knihu vybral **Jakub Šofar**

Argentinský spisovatel a literární vědec Emilio Renzi, jehož badatelským zájmem je anglo-argentinský spisovatel W. H. Hudson, přijímá pozvání být hostujícím profesorem na univerzitě v americkém New Jersey. Postupně se sblíží s velice přítelivou a inteligentní kolegyní Idou Brownovou. Jejich skrývaný vztah ukončí Idina smrt, zdánlivě nešťastná náhoda. Jenže v USA v té době zemřelo už několik univerzitních profesorů, a tak se z Renziho stane amatérský detektiv. V románu, jehož autor honí několik zajičů (a všechny nakonec úspěšně chytí), s více se prolínajícími rovinami – od popisu vysokoškolského studia přes ochranu přírody, sex a filosofii až po anarchismus – je využit a zpracován příběh člověka, který byl na konci 20. století nejhledanější osobou ve Spojených státech: Teda Kaczynského, fenomenálního matematika a zavlého bojovníka proti technologickému pokroku, známého spíše pod přezdívkou Unabomber. Přeložila Veronika Štefanová. (Host)

David Klimeš: Doporučeno nezveřejňovat
Fungování propagandy, cenzury a médií v pozdně normalizačním Československu
knihu vybral **Jakub Šofar**

Jedním z rozdílů mezi propagandou padesátých a osmdesátých let v Československu je, že v prvním období věřili ideologové KSČ, že je možno výchovou a opakováním „pravd“ vytvořit nového, socialistického člověka, v druhém období stačil komunistům už „jen“ souhlas mas. Cílem propagandy pak bylo vytváření tohoto souhlasu. Každý si mohl myslet, co chtěl, ale veřejně musel souhlasit s tím, co bylo hlášáno. „Zkusme pochopit, že každá úspěšná propaganda staví nejen na represivním útisku, ale i na minimálním konsenzu společnosti ohledně propáchaných spojících narativů,“ píše David Klimeš. Hlavními narativy byly klid na práci, bezpečí, mír, sociální pokrok, blahobyt. Jenže i tohle začalo skřípat. Každopádně nejde o žádnou veteš, viz slovník dnešních populistických politiků. (Academia)

Jiří Hlaváček (ed.): Mezi pakárnou a službou vlasti
Základní vojenská služba (1968–2004) v aktérské reflexi
knihu vybral **Jakub Šofar**

Vojna není kojná, udělá z tebe chlapa. Dnes už neexistující institut základní vojenské služby, který zanikl profesionalizací české armády ke konci roku 2004, byl za minulého režimu popisován jako nejzákladnější a nejčestnější povinnost československých mladých mužů, aby se naučili vše, co se týká obrany jejich socialistické vlasti. Oficiální diskurz (a také propaganda) se však zásadně lišil od skutečnosti, kdy velká část odvedenců brala dva roky vojenské služby jako buzeraci a vyhozený čas, protože armáda ztratila po srpnu 1968 zbytek jakékoli prestiže (pokud vůbec předtím ještě nějakou měla). Kolektivní monografie vznikla na základě desítek rozhovorů pořízených metodou orální historie. Témata knihy se vinou od obecných principů přes každodenní rituály až po pamětnické reflexe. (Academia)

